

**Комунальна організація (установа-заклад)
Шосткинський дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №7
«Горобинка» Шосткинської міської ради Сумської області**

**«МУЗИЧНА ДОПОМОГА НА ЗАНЯТТЯХ
З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ»**

Консультація для педагогів

**Підготувала:
Шевченко Г.А.
керівник музичний ЗДОН№7**

2022

Музичне мистецтво на заняттях з розвитку мовлення дошкільнят - для чого і навіщо це потрібно? Давайте спробуємо розібратися в цьому разом.

У музики і мови існує чимало загальних засад, навіть спільнот. Одна з них (мабуть, сама основна) полягає в тому, що і музичне мистецтво, і мова мають спільне початок - звук. А сам звук завжди був і є вираженням якогось сенсу, якоїсь ідеї. Ще до появи звичних для нас слів, і вже тим більше речень і текстів, звук був єдиною можливим засобом спілкування між людьми. І музичний твір, та людська мова - це можливість спілкування з оточуючим світом, це свого роду тексти, які вимагають певного прочитання, розкодування та засвоєння. Зверніть увагу, що і мова, і музика мають свій особливий письмовий код - абетку і ноти, за допомогою яких зберігаються тексти і ноти. Мова, особливо її письмові форми, перетворилися на твори літературного мистецтва, стають змістом музики, але і музика стає змістом мовлення, спілкування, обміну чимось сакральним, особистим, глибоким.

Музика і музично - художня діяльність - це те, що діти найбільше люблять. Запитайте дошкільника, що йому подобається робити більше всього в дитячому садку і вдома? Відповідь не змусить себе довго чекати: діти люблять співати, танцювати, грати. Використовуючи цю прихильність дітей до музики, можливо, підвищити якість будь-якого заняття, зробити його більш привабливим для дитини.

Музика - найбільш емоційний вид мистецтва. Активна природа дитячих реакцій на музику поширюється і на мову дитини, він починає проявляти ініціативність і самостійність у мовленнєвому спілкуванні. Характеризуючи музичний твір, дитина використовує велику кількість якісних прикметників, якимось неймовірним чином підбираючи їх.

Наприклад, дитина 5-го року життя, характеризуючи твір «Весело - сумно» Л. Бетховена, вживає до одинадцяти прикметників. Твір в інтерпретації дитини стає не тільки «веселе і сумне», але й: сумну, тужливе; самотнє, жалібне, щасливе, радісне, добре, усміхнене, смішне, світле, сонячне.

Музика в руках компетентного, вдумливого і творчого педагога може стати змістом бесіди про внутрішній стан дитини і дорослого, про настрій людини, її емоційні переживання. Наприклад, дитина приходить в дитячий сад з поганим настроєм, розмовляти не хоче. Вихователь пропонує послухати музику, яка відповідає його стану. Спільне слухання музики і зіставлення її з власним настроєм сприяють поліпшенню емоційного самопочуття дитини, розвиткові діалогічного мовлення, збагачення словникового запасу, звички розмовляти про свій внутрішній світ, свої почуття.

Зміст музичного твору - це безмежне зміст бесіди, що спонукає дитину до творчості, мовному, літературному творчості.

За мотивами програмного твору «Політ джмеля» діти старшого дошкільного віку самостійно складати сюжетні розповіді, природним чином зберігаючи структуру оповіді (від експозиції до розв'язки). Наприклад, після того, як музика закінчилася, діти розповідають історію джмеля: «Джміль гарний, великий, у нього пухнаста волохата спинка, смужки жовті і коричневі. Він поспішає ... він збирає собі в дорогу квітковий нектар ... Джміль ніби чогось

боїться ... його хоче з'їсти птах ... Але у нього є друзі, до яких він літав в гості. Джміль був у пугача, білочки і зайчика ... Під час небезпеки він повернувся до друзів. Білочка сховала його в дуплі, а птах полетів. Джміль подякував свого друга і заквапився додому з нектаром. Вдома його чекають дружина і діти, маленькі джмелі. А своїх друзів він запросив у гості на нектар».

Слухання музики і музично - виконавська діяльність дітей сприяють становленню звукової культури мовлення. Музика як мистецтво інтонації природним чином знайомить дитину з засобами інтонаційної виразності мовлення - темпом і ритмом, тембром. Використовуючи відповідні музично - мовні ігри у роботі з дітьми, можна цікаво та ефективно вирішувати поставлені завдання. Музика може стати свого роду ключем, який відкриє дитячі уста», викличе природне бажання у дітей поділитися своїми почуттями та думками, своїми музичними враженнями.

Для того щоб подібний процес відбувався, вихователю потрібно добре уявляти особливості сприйняття дітьми музики і чітко розуміти комунікативну завдання, яка ставиться на занятті з розвитку мовлення. Важливо пам'ятати, що механізм, що спонукає дітей до висловлювання, до розвитку і збагачення мови, тісно пов'язаний з розвитком фантазії, творчості. Образність мислення дитини тягне за собою гру, активізуючи всі пізнавальні процеси.

Аналіз освітніх програм для дошкільнят дозволяє окреслити кілька часом, музичні образи яких можуть стати предметами розвитку і збагачення мовлення дитини. Наприклад, настрої і почуття, казкові персонажі, чарівні предмети і звичайні речі, явища дійсності, картини природи.

Спробуємо визначити деякі принципи, розуміння яких дозволить вихователю цікаво та ефективно використовувати музику на заняттях з розвитку мовлення дошкільнят.

1. Відбирати музичний репертуар відповідно до критеріїв:

- Емоційна чіткість, яскравість і виразність музичного образу і розповіді, що захоплює дитини, викликає у нього інтерес;
- Багатство емоційно пережитих відтінків музичної інтонації;
- Інструментальні твори;
- Особливе поєднання засобів музичної виразності: мелодія, лад, темпоритм, форма музичного твору та ін;
- Наявність соло інструменту (фортепіано, скрипка, ріжок, флейта, гобой, будь-який інший інструмент), що підкреслює виразність мелодії;
- Наявність одного емоційного стану та його відтінків у музичному творі;
- Наявність багаторазової повторюваності мелодії (в цьому випадку у дитини з'являється можливість більш точно визначити емоційний стан образу, глибше прожити і відчувати його);
- Тривалість звучання музичного твору: від 1 до 5 хвилин в молодшому і середньому дошкільному віці і до 7-10 хвилин у старшому (чим коротший вірш, тим більше можливості у вихователя ще раз звернутися до нього, послухати повторно, що підвищує сприйнятливості і точність інтерпретації музичного образу дітьми);
- Художність і виразність виконання музичного твору професійним

виконавцем (різними виконавцями);

- Якість аудіозапису музичного твору.

2. Важливою умовою стає підготовленість дитини до сприйняття конкретного музичного образу, наявність досвіду взаємодії з предметом, уявлення про природному явищі, досвід переживання певного емоційного стану.

3. В процесі заняття обов'язково прагнути до дотримання алгоритму (покрокової організації даної діяльності), а саме:

- Залучення дитячого уваги до слухання музики, настрої на сприйняття. Первинне слухання дітьми музичного твору, знайомство з ним, занурення в нього. Обов'язково витримати паузу!

- Повторне слухання з подальшим елементарним музичним аналізом, розбором вражень і використуваних засобів музичної виразності.

- Закріплення уявлень про прослуханої музики в музичному досвіді дитини, запам'ятовування твору, готовність міркувати про нього, оцінювати, активізація бажання послухати його ще раз.

- Створення умов для вираження дитиною результатів сприйняття музики в мовленнєвої діяльності. Можливо, об'єднати декілька видів діяльності (наприклад, говоримо і малюємо, говоримо і рухаємося, говоримо і творимо).

Доцільно організувати таку роботу з дітьми не менше двох разів на тиждень протягом усього навчального року.

Крім занять колосальне значення в розвитку мови набувають тематичні бесіди. Бесіда як форма індивідуальної взаємодії вихователя з дитиною містить особливий педагогічний сенс у розвитку зв'язного, граматично правильної мови, збагачення і активізації словника дошкільника, оскільки ця діяльність будується на прикладі, зразку, наслідуванні для вихованця.